

Ključne reči - pojmovnik

Radi obrade teme i interpretacije naslovnog pojma „portret“ izdvojili smo ključne reči koje mislimo da treba obrazložiti.

To su: **biće, esencija, identitet i sopstvo.**

Biće - temeljni filozofski pojam koji označava ono što jeste, sve stvarno i ništa nestvarno spada u domen bića.

Jedan od najosnovnijih problema filozofije vezan je za najsmislenije filozofske pojmove, odnosno za kategorije „biće“ i „nebiće“.

Platon, Aristotel, Taoizam, Indijska filozofija ...

Esencija - bitnost, suština, glavna stvar.

- o Predstavlja ono istinsko stanje koje ostaje nepromenjeno.
- o Po filozofima ova reč podrazumeva ono po čemu nešto jeste ono što jeste odnosno ono bez čega ne bi moglo biti ono što jeste.
- o Latinska reč *essentia*.

Identitet:

Filozofija ovaj pojam definiše u vidu:

- o Pod kojim uslovima različita stanja neke osobe pripadaju toj osobi?
- o "Da li sam ja isti, tj, da li sam ja – ja" u različitim stanjima.
- o Uvek se odnosi na osobu, a ne na ego (čak i izraz "lični").
- o Jednost- da je osoba samo jedna, ne podrazumeva kontinuitet.
- o Gubitak osećaja sebe ne podrazumeva nužno da je izgubljen identitet.
- o Reč "istost".

Psihologija ga tumači kao doživljaj samoistovetnosti i kontinuiteta vlastite ličnosti tokom dužeg vremena.

“odredjenost”

- o Identitet ovde predstavlja odgovor na pitanje "Ko sam ja?"
- o Jedinstvo među elementima nečije prošlosti i očekivanja od budućnosti, predstavlja izvor fundamentalnog osećaja istosti i kontinuiteta.
- o Realističko ocenjivanje sebe i svoje prošlosti (kultura, ideologije, šta društvo očekuje od nas), kritički preispituje valjanost i primerenost.
- o Proces integrisanja i preispitivanja zanimanja, seksualnosti, religijske i političke ideje.
- o Da dovede do fleksibilne, a ipak trajne privrženosti u tim oblastima, da obezbedi integraciju jedinke u društvo (objektivno), osećaj bazične lojalnosti i poverenja (subjektivno), osećanje ukorenjenosti, dobrobiti, samocenjenja i svrhovitosti (predsvesno).
- o Senzitivni period za razvoj identiteta jesu adolescentne godine.

Kognitivno –razvojna perspektiva:

- o Poimanje identiteta tokom uzrasta, a ne identitet i njegov razvoj.
- o Sličnost sa filozofskim značenjem.

Socijalna perspektiva:

- "prepoznatljivost", "(ne)anonimnost", "spoljašnja odredljivost"

- o Da li i na koji način raznovrsna socijalno-psihološka ponašanja (agresivnost, preuzimanje rizika, varanje itd.) zavise od toga da li je pojedinac anonimn,

potpuno utopljen u gomilu, ili je "njegov identitet" utvrdljiv, odnosno da li ga drugi mogu identifikovati kao konkretnu osobu.

Sopstvo

- o Sebe, sebstvo ili jastvo.
- o Predstavlja ono što čini identitet pojedinačne osobe
- o Atman ili atma (sanskrt: आत्म ātman - sopstvo) ili ata (pali: atta)- filozofski pojam koji se koristi u darmičkim religijama i znači **sopstvo, svest, duh ili duša.**
- o U indijskoj filozofiji: samo jedno sopstvo (atman), sve ono što se spoznaje nalazi se u njemu, razlika između dve osobe nestvarna.

Dunja Mitić 3/1